

на 6,5 %. Волога в насінні у всіх зразках відмінна при нормі в 14 % (за ДСТУ 3768:2019 Пшениця. Технічні умови).

Таблиця 2

Показники якості пшениці озимої, сорту Еміл, %

Еміл				
Показники якості	Варіанти			НІР
	Хімічна система	Органічна система	Контроль	
Клейковина сира	19,8	20,3	19,8	3,09
Білок сухий	11,5	11,6	11,3	8,85
Волога	13,9	13,5	13,3	1,57

Волога в насінні у всіх зразках відмінна при нормі в 14 % (за ДСТУ 3768:2019 Пшениця. Технічні умови). Сорт Еміл позитивно відреагував на використання органічної системи захисту збільшивши показники якості: сира клейковина на 0,5 %, сухий білок на 0,3 %. Хімічна система у свою чергу збільшила кількість сухого білку на 0,3 %, сира клейковина залишилась на тому ж рівні.

Висновок. Вибрані сорти по різному відреагували на використання систем захисту. Аліот показав нижчі результати за використання систем захисту, в свою чергу Еміл навпаки показники якості.

Отримані однорічні результати не дали однозначних результатів стосовно впливу системи захисту на якість зерна пшениці озимої, тому потребують подальшого дослідження.

УДК 635.21:632.8(477.41/.42)

М. Ю. Станкевич²³, аспірантка, **І. В. Забродіна**, канд. с.-г. наук, доцент, **С. В. Станкевич**, канд. с.-г. наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ І ШКІДЛИВІСТЬ СТЕБЛОВОЇ НЕМАТОДИ КАРТОПЛІ *DITYLENCHUS DESTRUCTOR* THORNE

До найпоширеніших нематодних хвороб, що проявляються на бульбах картоплі, належить дитиленхоз. «Червива гниль» бульб картоплі була описана ще в 1888 р. у Нідерландах. У 1921 р. цю

²³ Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент Забродіна І. В.

хворобу назвали «нематодна парша», а її збудником вважали нематод виду *Ditylenchus dipsaci*. У 1945 р. встановили морфологічні відмінності між гельмінтами, що викликають дитиленхозу бульб і саме стебловими нематодами (*Ditylenchus dipsaci*) і на цій підставі вперше описано новий вид, який назвали *Ditylenchus destructor*.

За даними ЄОКЗР стеблова нематода картоплі поширена в різних країнах світу. Дитиленхоз виявлений в Північній Америці: (США, Канаді), Мексиці, Аргентині, Бразилії, Перу, Еквадорі. У країнах Азії стеблова нематода картоплі виявлена в Китаї, Таджикистані, Узбекистані, Азербайджані, Бангладеш, Індії, Ірані, Японії, Малайзії, ОАЕ, Вірменії, Казахстані, Киргизії, Дагестані, Ізраїлі, Туреччині. У Європі дитиленхоз виявлено в Нідерландах, Німеччині, Іспанії, Франції, Бельгії, Албанії, Австрії, Болгарії, Чехії, Естонії, Фінляндії, Греції, Угорщині, Ірландії, Латвії, Литві, Люксембурзі, Норвегії, Румунії, Словаччині, Швеції, Швейцарії, Туреччині, Польщі, Білорусії, Росії (Європейська частина). Фітогельмінт, що викликає дитиленхоз бульб картоплі, також виявлений в ПАР, Австралії та Новій Зеландії (на хмелі).

В Україні стеблова нематода на картоплі вперше відмічена в 1928 році на території Житомирській області (Поліська дослідна станція ім. Засухіна). З того часу дитиленхоз постійно виявляється в усіх областях, де вирощується картопля.

Ураженість бульб дитиленхозом у деяких колективних господарствах Київської, Харківської, Сумської, Полтавської, Донецької, Тернопільської областей в окремі роки досягала 30–40 %. У Чернігівській області у деяких господарствах Комарівського району спостерігалось сильне ураження картоплі нематодою сортів Остботе і Карнеа, де кількість уражених бульб стебловою нематодою складала 5–6 %. У Тернопільській області ураженість картоплі дитиленхозом становила 4–14 %. Зокрема в господарствах Копиченського району картопля сорту Карнеа була уражена фітогельмінтом до 20 %. Ураженість на сортосумішах становила в межах 1,1–18,8 %.

За даними бульбових аналізів в окремих господарствах Харківської області при збиранні картоплі ураженість бульб стебловою нематодою складала 15 %, Тернопільської – до 20 %, Сумської та Черкаської – до 30 %, Полтавської – до 40 %.

Стеблова нематода паразитує переважно на бульбах. Перші ознаки дитиленхозу проявляються у вигляді утворення на бульбах вдавлених, крихких білих плям, які поступово збільшуються за

розміром і набувають коричневого кольору з характерним свинцево-сірим відтінком. Пізніше плями розповсюджуються по всій поверхні бульби, тканина в місцях ураження стає рихлою, шкірка легко відривається. Проте є дані, що стеблова нематода паразитує не тільки на бульбах, а і на столонах та нижній частині стебла, що викликає пригнічення в розвитку кущів картоплі (потовщення стебел, скручуваність листків, потемніння та утворення виразок надземної частини стебел). Даними Д. Д. Сігарьової та А. М. Сидоренко доведено, що дитиленхоз картоплі значно впливає як на кількість бульб у новоутвореному врожаї, так і на вагу бульб з одного куща та врожай в цілому на сортах із різним ступенем стиглості.

Стеблова нематода *Ditylenchus destructor* не лише спричиняє втрати врожаю картоплі, але впливає і на біохімічні процеси в тканинах. Встановлено, що в пошкоджених стебловою нематодою бульбах відбуваються специфічні морфологічні та біохімічні зміни з того моменту, коли нематода починає житись тканинами рослини.

Ряд дослідників вважають, що втрати від дитиленхозу можуть додатково збільшуватись у період зимового зберігання, бо через тріщини, які виникають у результаті ураження бульб стебловою нематодою, легко проникає інфекція різної таксономічної належності. У результаті цього дитиленхоз завершується мікозом чи бактеріозом, що призводить до повного загнивання бульб.

Крім картоплі, дитиленхоз може уражувати деякі інші рослини, серед них і сільськогосподарські культури.

УДК 633.854.78:[632.25:632.9]

Д. С. Стороженко²⁴, аспірантка

Державний біотехнологічний університет

**НЕСПРАВЖНЯ БОРОШНИСТА РОСА СОНЯШНИКА.
ШКІДЛИВІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ**

Соняшник є головною олійною культурою в Україні. Зростання площ призводить до недотримання сівозмін у господарствах, подекуди до розміщення соняшнику після соняшнику, накопичення рослинних

²⁴ Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доцент Жукова Л. В.